

Financiële begroting

De Programmabegroting 2018-2021 is opgesteld conform het nieuwe Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV). Daarnaast is rekening gehouden met de aandachtspunten zoals deze door de toezichthouder in de Begrotingscirculaire 2018-2021 zijn vermeld.

Om in 2018 weer in aanmerking te komen voor Provinciaal repressief toezicht (toezicht achteraf) gelden de volgende criteria. De begroting 2018 dient in evenwicht te zijn of, indien dit niet het geval is, moet aannemelijk worden gemaakt dat dit evenwicht in 2021 uiterlijk tot stand moet zijn gebracht. Van materieel evenwicht is sprake als op basis van het huidig beleid en vastgesteld nieuw beleid, structurele lasten worden gedekt door structurele baten en incidentele lasten worden gedekt door incidentele baten. Een ander criterium betreft het tijdig indienen van de jaarstukken 2016 en de Programmabegroting 2018-2021 (voor 15 november) bij de provincie Zuid-Holland. Aan het eerste criterium is inmiddels voldaan.

In de staten zijn de normale drie jaren van het meerjarenperspectief opgenomen. Hierbij sluiten wij aan bij het BBV en op het meerjarenperspectief zoals dat ook door onze verbonden partijen wordt aangegeven. Bij bijzondere ontwikkelingen na het laatste jaar van het meerjarenperspectief zullen wij dit aangeven.

Uitgangspunten begroting 2018-2021

Voor de opstelling van de begroting 2018 is een aantal uitgangspunten gehanteerd.

Algemene uitgangspunten

1. Uitvoering van het collegeprogramma 2015 – 2018.
2. Post onvoorzien opnemen van € 100.000.
3. De prijscompensatie wordt gebaseerd op de verwachte inflatie van 1,6%.
4. Basis voor bijdrage aan verbonden partijen is de (concept) begroting 2018 van de verbonden partijen.
5. Loonkosten en pensioenpremies zijn aangepast aan de loon- en premie ontwikkelingen. De huidige CAO loopt van 1 mei 2017 tot 31 december 2018. Voor de loonkosten is uitgegaan van een loonkostenontwikkeling van 3,25% tot en met 2018 en een per 1-1-2018 verhoogde ABP premie.
6. De algemene rekenrente wordt berekend volgens de voorgeschreven systematiek van de BBV. Dit betekent dat de werkelijk te betalen rente in 2018 wordt doorberekend aan de producten. In 2018 is deze rekenrente 1% (2017: 1%).
7. Een uitzondering op de algemene rekenrente is de rentes die worden doorberekend aan de grondexploitaties.
8. De totale overheadkosten worden niet direct toegerekend aan producten maar worden apart inzichtelijk gemaakt. Aan producten waarvoor belastingen (bv. afval en riolering) of leges (bv. vergunningen) worden geheven, die maximaal 100% kostendekkend mogen zijn, wordt extracomptabel overheadkosten toegerekend.
9. Het investeringsprogramma 2018-2021 is verwerkt in de programma's.
10. Met ingang van 2016 rust er een vennootschapsbelastingplicht op winstgevendende ondernemingsactiviteiten van gemeenten met als doel een gelijk speelveld te creëren tussen overheidsondernemingen en private ondernemingen. Op basis van een inventarisatie is er geen sprake van vennootschapsbelasting plichtige activiteiten.

Uitgangspunten m.b.t. de tarieven

11. Voor de tarieven m.b.t. OZB wordt rekening gehouden met inflatie, areaaluitbreiding en waardeontwikkeling. De gemiddelde aanslag OZB stijgt met de inflatie.
12. Voor de afvalstoffenheffing geldt als uitgangspunt een meerjarig kostendekkendheid van 100%.
13. Conform het Verbreed Gemeentelijk Rioleringsplan (vGRP) 2014-2018 is het uitgangspunt een jaarlijkse beperkte stijging van de rioolheffing van maximaal 1% (exclusief inflatie) en met een meerjarige kostendekkendheid van 100%.

14. Afgezien van tarieven die door het rijk worden bepaald of afwijkende afspraken over zijn gemaakt worden de overige tarieven w.o. leges opgenomen in de legesverordening verhoogd met 1,6%.
15. Met ingang van 2022 is het niet meer mogelijk om van nutsnetwerken precario (op kabels en leidingen) te heffen. Gedurende de overgangstermijn mogen de tarieven niet verhoogd worden.

Kerngegevens

Sociale structuur (berekening Algemene uitkering)	2017	2018
Aantal inwoners	32.257	32.302
<i>0 - 19 jaar</i>	7.484	7.478
<i>65 - 74 jaar</i>	6.706	6.748
<i>75 jaar en ouder</i>	2.181	2.222
 Aantal leerlingen (voortgezet) speciaal onderwijs	 135	 135
 Aantal uitkeringsontvangers o.g.v. WWB/Participatiewet	 1.412	 1.484
Aantal tewerkgestelden in werkgemeenschappen WSW	88	85
Aantal uitkeringsgerechtigden IOAW	99	117
Aantal uitkeringsgerechtigden IOAZ	3	3

Prognose aantallen woonruimten	2018	2019	2020	2021
Woningen	14.467	14.577	14.684	14.879

Geschatte gegevens per 1 januari 2018. Basis voor berekening gemeentefondsuitkering

Afwijkingen begroting 2018 t.o.v. kaderbrief 2018

Toelichting op de verschillen

Na vaststelling van de kaderbrief 2018 heeft zich een aantal ontwikkelingen voorgedaan met consequenties voor het meerjarig begrotingsresultaat. Deze ontwikkelingen zijn financieel vertaald in onderstaand perspectief:

Omschrijving	2018	2019	2020	2021
Kadernota 2018	2.000	89.000	63.000	137.000
Totaal ontwikkelingen	965.000	860.000	298.000	273.000
Begroting 2018	967.000	949.000	361.000	410.000

-/- = nadelig

Hieronder wordt per categorie een toelichting gegeven.

Omschrijving	2018	2019	2020	2021
Algemene uitkering	1.359.000	1.395.000	1.142.000	1.238.000
Salarissen	-295.000	-281.000	-290.000	-294.000
Flexibele schil	-120.000	-120.000	-120.000	-120.000
<u>Verbonden partijen</u>				
Veiligheidsregio: verrekensystematiek	-	-130.000	-260.000	-390.000
Veiligheidsregio: Begroting 2018	22.000	-	-	-
Beschermde wonen	275.000	320.000	-	-
Dienst Gezondheid en Jeugd: Jeugdhulp	-325.000	-245.000	-165.000	-83.000
Dienst Gezondheid en Jeugd: Veilig thuis	-99.000	-74.000	-50.000	-37.000
Voedselbank	-12.000	-12.000	-12.000	-12.000
Kapitaallasten	-76.000	-160.000	-49.000	-88.000
Kosten inflatie	-256.000	-256.000	-256.000	-256.000
Belastingen OZB	65.000	65.000	65.000	65.000
Financieringsresultaat	439.000	370.000	303.000	223.000
Overige	-12.000	-12.000	-10.000	27.000
Overhead: BBV wijziging	neutraal	neutraal	neutraal	neutraal
Totaal ontwikkelingen	965.000	860.000	298.000	273.000

-/- = nadelig

Algemene uitkering

De meicirculaire 2017 was beleidsarm vanwege het ontbreken van een nieuw kabinet en er dus nog geen nieuwe plannen aan ten grondslag liggen. De meicirculaire 2017 bestaat dan ook alleen uit mutaties als gevolg van de afrekening over 2016 en compensaties voor loon- en prijsstijgingen, zowel in de algemene uitkering als het sociaal domein. Mutaties waar ook uitgaven tegenover staan, zoals het sociaal domein, worden ook aan de kostenzijde verantwoord.

In 2018 worden voor het eerst de door de VNG gemaakte kosten niet meer verrekend met het gemeentefonds, maar rechtstreeks in rekening gebracht. Aan de kostenkant is voor deze post een bedrag van € 82.000 opgenomen. Dit bedrag is ook in de verhoging van de algemene uitkering opgenomen.

Salarissen

De nieuwe cao zorgt voor hogere personeelslasten. De nieuwe cao loopt van 1 mei 2017 tot en met 31 december 2018 met een totale verhoging van 3,25%. Ook is rekening gehouden met de per 1/1/2018 verder verhoogde ABP-premies.

Flexibele schil

In de begroting 2017 is € 180.000 aan kosten voor een flexibele schil aanwezig. Dit loopt vanaf 2018 terug naar € 60.000. Deze post is wel nodig. Door ziekte en verloop is regelmatig inhuur noodzakelijk. De kosten hiervan liggen hoger dan van reguliere salariskosten. Ook is de basis vanwege de verzelfstandiging van het Sportcentrum en het Theater kleiner geworden. Aanvulling tot het niveau van 2017 betekent extra lasten vanaf 2018 van € 120.000.

Verbonden partijen

Veiligheidsregio: Verrekensystematiek

De verhoogde bijdrage aan de Veiligheidsregio ZHZ met ingang van 2019 betreft een nieuwe verdeelsystematiek. De gemeente is een nadeelgemeente. Het nadeel wordt in 5 jaar doorgevoerd en loopt in 2023 op tot € 650.000. Een definitief besluit hierover is weliswaar nog niet genomen, maar wordt in deze begroting al wel rekening mee gehouden

Veiligheidsregio: Begroting 2018

De begroting 2018 van de GR Veiligheidsregio ZHZ is na behandeling in het algemeen bestuur van juni 2017 aangepast. Het regionale positieve resultaat 2018 van € 500.000 wordt alsnog met de gemeenten verrekend. De inwonerbijdrage 2018 van de gemeente Papendrecht kan hierdoor met € 22.000 voordelig worden bijgesteld.

Beschermde Wonen

Voor het Beschermde Wonen fungeert de gemeente Dordrecht als centrumgemeente. De laatste jaren is geld overgehouden wat is verdeeld over de deelnemende gemeenten. Voor de jaren 2018 en 2019 worden ook nog overschotten verwacht.

Dienst Gezondheid en Jeugd: Jeugdhulp

Het Algemeen Bestuur van DG&J heeft besloten extra middelen beschikbaar te stellen in 2017 om continuïteit in Jeugdhulp te waarborgen. In de zogenaamde 'Knoppennotitie' is een tekort 2018 aangekondigd van € 5,6 miljoen. Vanuit het voorzichtigheidsprincipe wordt ook voor de jaren erna met een (aflopende) hogere bijdrage rekening gehouden.

Dienst Gezondheid en Jeugd: Veilig Thuis

Naar aanleiding van wachtlijsten in 2016 en eisen van de inspectie is begin 2017 ingestemd met € 1,7 miljoen extra middelen voor Veilig Thuis in 2017. Eind 2016 is besloten tot herpositionering van Veilig Thuis. Naar verwachting zal per 1 januari 2018 Veilig Thuis deel uitmaken van DG&J. De begroting Veilig Thuis 2018, inclusief mogelijke frictiekosten, is (nog) niet beschikbaar. Voorzichtigheidshalve wordt rekening gehouden met het gemeentelijk aandeel van 5,8% in het tekort van € 1,7 miljoen in 2018 dat in de 3 jaren erna afloopt.

Voedselbank

Door een toename van het aantal cliënten en de slechte staat van onderhoud van het huidige pand Westeind 202 is gezocht naar een nieuw onderkomen. De Voedselbank wordt gehuisvest aan de Coornhertstraat. Als tegemoetkoming in de huisvestingslasten wordt een structureel subsidie verleend van € 12.000.

Kapitaallasten

Over de bezittingen van de gemeente worden rente en afschrijving berekend. Naar aanleiding van de controle op juistheid en volledigheid is de staat van activa aangepast met bijgaande financiële gevolgen. De aanpassingen betreffen onder andere aanvullingen op de investeringen en aanpassingen in de start en looptijd van activa.

Inflatiecorrectie

Voor kosteninflatie 2018 is € 256.000 opgenomen. Dit is als stelpost opgenomen. Deze post dient als buffer voor onvermijdbare inflatieverhogingen. Het hoogte is gebaseerd op een inflatie van 1,6% en genomen over het inflatiegevoelige deel van de begroting (€ 16 mln.).

Belastingen

Jaarlijks worden de opbrengsten van de Onroerend zaakbelasting (OZB) gecorrigeerd voor inflatie en areaaluitbreiding. In de kaderbrief 2018 is € 40.000 aan areaaluitbreiding opgenomen. Het opgenomen bedrag van € 65.000 bestaat dan ook volledig uit inflatiecorrectie.

Financieringsresultaat

Wijzigingen betreffen onder andere gunstige rentetarieven op in 2017 aangetrokken leningen en andere fasering van deze leningen. Bij projectfinanciering (Rivas/ Fokker) wordt het verschil tussen de werkelijke rentekosten en de ontvangen rente gestort in de risicoreserve Deelnemingen.

Overig

Onder dit onderdeel zijn de kleinere aanpassingen opgenomen, waaronder verdeling bijdrage GRD. Voor de inkomstenstijging van leges, huren etc. is een stelpost van € 16.000 (1,6% over € 1 mln.) opgenomen. Daarnaast is een post opgenomen voor (klein) onderhoud voor de gemeentelijke pandjes in het centrum.

Overhead: BBV wijziging (budgettair neutraal)

Op basis van de notitie Overhead van de commissie BBV worden loonkosten verdeeld in rechtstreeks toe te rekenen loonkosten aan taakvelden en loonkosten die tot overhead moeten worden gerekend. Toerekening van loonkosten aan taakvelden vindt plaats op basis van de ingeschatte benodigde capaciteit. De toerekening van loonkosten aan overhead is door de nieuwe wetgeving hoger geworden. Ook leidinggevend en medewerkers in het primaire proces die aan meerdere taakvelden werken worden nu aan de overhead toegerekend.

Conform de financiële verordening wordt bij de toerekening van overhead aan de taakvelden de verhouding van de direct aan de taakvelden toegerekende loonkosten aangehouden. Door de verzelfstandiging van Sportcentrum en theater De Willem neemt het aandeel directe loonkosten af. Hierdoor krijgen de overige taakvelden, waaronder riool, afval, investeringen en de grex, een groter aandeel in de overhead doorberekend. Dit geeft een nadeel/ extra lasten op die taakvelden en in principe een voordeel voor het begrotingssaldo vanwege een hogere dekking van de overhead. In de werkelijkheid is het alleen een verschuiving van lasten.

De totale extra loonkosten en overhead die aan riool, afval, investeringen en de grex zijn toegerekend zijn € 1,2 miljoen, tot 2021 aflopend naar € 0,7 miljoen. Voor het product afval zijn de extra lasten € 335.000. Voor de extra kosten voor de GREX betekent dit dat de voorziene winst minder wordt, en/of verliesvoorzieningen verhoogd moeten worden. Extra kosten toerekenen aan de investeringen betekent in principe dat het krediet (en daarmee de kapitaallasten) verhoogd moet worden. De extra kosten voor riool (nu ingeschat op € 100.000) betekent dat bij de herijking van het GRP het tarief voor de toekomst in principe omhoog moet. Wat het uiteindelijke effect voor het begrotingssaldo zal zijn is daarmee nog niet duidelijk. De financiële effecten van deze BBV-regel worden voorlopig dan ook budgettair neutraal verwerkt. Voor 2018 krijgt het product afval een korting die gelijk van € 178.000 waardoor het afvaltarief (naast een noodzakelijke afronding) niet hoeft te stijgen. Bij de actualisatie van het GRP (voorzien voor 2018) wordt beoordeeld wat de gevolgen zijn van deze stijging en hoe hier mee omgegaan gaat worden. Bij de actualisering van de grex-en per 1/1/2018 worden de extra kosten verrekend. In 2018 wordt beoordeeld of de investeringen deze extra doorbelasting kunnen dragen.

Bij het taakveld overige lasten is voorlopig een stelpost opgenomen van het restant verschil (zijnde riool, investeringen en de grex).

Meerjarig overzicht per programma en algemene dekkingsmiddelen

Het Rijk heeft met de invoering van taakvelden een transparantie en onderling vergelijkbare gemeenten beoogd. De begroting 2018 is de eerste begroting die ingedeeld is volgens deze nieuwe indeling.

Omschrijving programma (bedrag * € 1.000)	Realisatie 2016			Raming 2017			Raming 2018		
	baten	lasten	saldo	baten	lasten	saldo	baten	lasten	saldo
Bestuur en ondersteuning	1.032	5.772	-4.740	576	4.266	-3.690	543	3.311	-2.768
Veiligheid	2	2.062	-2.060	139	2.272	-2.133	139	2.287	-2.148
Verkeer, vervoer en waterstaat	2.831	7.608	-4.777	798	4.475	-3.677	818	3.913	-3.095
Economie	-3.005	-2.340	-665	823	1.549	-726	1.240	1.182	58
Onderwijs	532	3.608	-3.076	263	3.344	-3.081	110	2.381	-2.271
Sport, cultuur en recreatie	3.562	9.829	-6.267	1.688	9.329	-7.641	887	6.773	-5.886
Sociaal domein	9.514	27.600	-18.086	7.295	27.483	-20.188	8.025	28.799	-20.774
Volksgesondheid en milieu	12.920	13.299	-379	6.260	6.640	-380	6.880	6.794	86
Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	21.092	20.520	572	15.704	16.098	-394	11.595	12.909	-1.314
Subtotaal programma's	48.480	87.958	-39.478	33.546	75.456	-41.910	30.237	68.349	-38.112
Lokale heffingen	6.758	232	6.526	6.875	224	6.651	6.810	220	6.590
Algemene uitkeringen	40.794	0	40.794	39.766	0	39.766	42.391	0	42.391
Overige baten en lasten	211	5.395	-5.184	18	240	-222	34	1.363	-1.329
Subtotaal algemene dekkingsmiddelen	47.763	5.627	42.136	46.659	464	46.195	49.235	1.583	47.652
Treasury	3.909	157	3.752	965	-3.801	4.766	919	-656	1.575
Overhead	0	175	-175	310	9.636	-9.326	230	9.708	-9.478
Heffing Vpb	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Onvoorzien	0	0	0	0	100	-100	0	100	-100
Subtotaal	3.909	332	3.577	1.275	5.935	-4.660	1.149	9.152	-8.003
Totaal baten en lasten, exclusief mutatie reserves	100.152	93.917	6.235	81.480	81.855	-375	80.621	79.084	1.537
<i>Toevoegen/onttrekkingen aan reserves:</i>									
Bestuur en ondersteuning	6.441	4.985	1.456	2.450	670	1.780	996	1.000	-4
Veiligheid	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Verkeer, vervoer en waterstaat	445	0	445	0	0	0	0	188	-188
Economie	0	34	-34	0	211	-211	0	182	-182
Onderwijs	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Sport, cultuur en recreatie	116	94	22	116	98	18	116	19	97
Sociaal domein	2.337	7	2.330	428	214	214	82	0	82
Volksgesondheid en milieu	88	0	88	34	59	-25	0	16	-16
Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	60	717	-657	145	350	-205	155	514	-359
Subtotaal mutaties reserves	9.487	5.837	3.650	3.173	1.602	1.571	1.349	1.919	-570
Totaal baten en lasten	109.639	99.754	9.885	84.653	83.457	1.196	81.970	81.003	967
Tekort / Overschot	Overschot		9.885	Overschot		1.196	Overschot		967

Omschrijving programma (bedrag * € 1.000)	Raming 2019			Raming 2020			Raming 2021		
	baten	lasten	saldo	baten	lasten	saldo	baten	lasten	saldo
Bestuur en ondersteuning	280	3.150	-2.870	246	3.066	-2.820	246	3.129	-2.883
Veiligheid	139	2.415	-2.276	139	2.518	-2.379	139	2.758	-2.619
Verkeer, vervoer en waterstaat	818	4.015	-3.197	818	4.294	-3.476	818	4.161	-3.343
Economie	1.312	1.533	-221	1.309	1.302	7	894	1.358	-464
Onderwijs	68	2.427	-2.359	68	2.479	-2.411	68	2.497	-2.429
Sport, cultuur en recreatie	887	6.822	-5.935	887	6.823	-5.936	887	6.803	-5.916
Sociaal domein	8.055	28.395	-20.340	7.584	27.836	-20.252	7.584	27.617	-20.033
Volksgezondheid en milieu	7.010	6.893	117	7.141	7.001	140	7.274	7.101	173
Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	14.316	15.475	-1.159	7.515	9.016	-1.501	7.190	8.311	-1.121
Subtotaal programma's	32.885	71.125	-38.240	25.707	64.335	-38.628	25.100	63.735	-38.635
Lokale heffingen	6.810	200	6.610	6.810	200	6.610	6.810	200	6.610
Algemene uitkeringen	42.673	0	42.673	42.884	0	42.884	42.990	0	42.990
Overige baten en lasten	34	1.264	-1.230	34	1.032	-998	34	939	-905
Subtotaal algemene dekkingsmiddelen	49.517	1.464	48.053	49.728	1.232	48.496	49.834	1.139	48.695
Treasury	904	-667	1.571	892	-120	1.012	874	-96	970
Overhead	230	9.632	-9.402	230	9.246	-9.016	230	9.331	-9.101
Heffing Vpb	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Onvoorzien	0	100	-100	0	100	-100	0	100	-100
Subtotaal	1.134	9.065	-7.931	1.122	9.226	-8.104	1.104	9.335	-8.231
Totaal baten en lasten, exclusief mutatie reserves	83.536	81.654	1.882	76.557	74.793	1.764	76.038	74.209	1.829
<i>Toevoegen/onttrekkingen aan reserves:</i>									
Bestuur en ondersteuning	535	1.000	-465	35	1.106	-1.071	35	1.100	-1.065
Veiligheid	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Verkeer, vervoer en waterstaat	0	183	-183	0	174	-174	0	172	-172
Economie	0	184	-184	0	172	-172	0	160	-160
Onderwijs	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Sport, cultuur en recreatie	116	18	98	116	17	99	116	16	100
Sociaal domein	35	0	35	35	0	35	0	0	0
Volksgezondheid en milieu	0	64	-64	106	106	0	100	131	-31
Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	205	375	-170	230	350	-120	259	350	-91
Subtotaal mutaties reserves	891	1.824	-933	522	1.925	-1.403	510	1.929	-1.419
Totaal baten en lasten	84.427	83.478	949	77.079	76.718	361	76.548	76.138	410
Tekort / Overschot	Overschot		949	Overschot		361	Overschot		410

Specificatie Overhead

Omschrijving	2018
Personeel	5.150
Informatievoorziening	2.001
Organisatie	414
Financiën	0
Automatisering	1.908
Communicatie	116
Huisvesting	389
Saldo onderdeel Overhead	-270
Bruto totaal	9.708

Hierboven staat een specificatie van het taakveld overhead. Dit zijn alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van het primaire proces.

Opgenomen stelposten met toelichting

Specificatie stelposten (x € 1.000)	2018	2019	2020	2021
Nieuw beleid	100	100	100	100
Inflatie uitgaven	256	256	256	256
Overhead BBV riool, investeringen, grex	861	756	524	432
Taakmutaties rijk	83	89	89	89
Totaal lasten	1.300	1.201	969	877
Stelpost inflatie inkomsten	16	16	16	16
Taakmutaties rijk	18	18	18	18
Totaal baten	34	34	34	34

Nieuw beleid

Vanuit het Collegeakkoord 2014-2018 is een structureel budget opgenomen van € 100.000.

Inflatie

Aan de kostenzijde is ter dekking van onvermijdbare prijsstijgingen door inflatie € 256.000 als stelpost opgenomen.

Voor de inkomstenstijging van leges, huren, ect is een stelpost opbrengsten van 1,6% over € 1 miljoen opgenomen: € 16.000.

Overhead BBV

Door de nieuwe BBV-regels zijn extra loonkosten en overhead toegerekend aan afval, riool, investeringen en de grex. De financiële effecten van deze BBV-regels worden vooralsnog budgettair neutraal verwerkt door bij het berekenen van het afvaltarief de extra loonkosten en overhead reeds te compenseren en voor riool, investeringen en de grex het opnemen van een stelpost onder overige baten en lasten.

Taakmutaties Rijk

In de circulaires worden taken aan gemeenten over gedragen of onttrokken. De bijbehorende middelen worden als last gereserveerd respectievelijk als bate onttrokken.

Vennootschapsbelasting

Met ingang van 2016 rust er een vennootschapsbelastingplicht op winstgevende ondernemingsactiviteiten van gemeenten met als doel een gelijk speelveld te creëren tussen overheidsondernemingen en private ondernemingen. Op basis van een inventarisatie is er geen sprake van vennootschapsbelasting plichtige activiteiten.

Onvoorzien

De post 'onvoorzien' is bedoeld als dekking voor (een schatting van) uitgaven die niet zijn voorzien in de begroting. Het bedrag is voor de begroting in zijn geheel opgenomen. Het bedrag is op € 100.000 gesteld.

Stand en verloop van de reserves 2017-2021

De gemeente kent een algemene reserve en bestemmingsreserves. De algemene reserve dient als dekkingsbron in het geval zicht bepaalde risico's voordoen.

Bestemmingsreserves zijn afgezonderde vermogensbestanddelen met een specifieke bestemming voor bepaalde doeleinden.

In onderstaand overzicht is het verloop van de diverse gemeentelijke reserves opgenomen. Reserves bestaan uit algemene reserves, deze zijn vrij besteedbaar en bestemmingsreserves, gevormd voor een bepaald doel. Onder de bestemmingsreserves valt ook de tariefsegalisatiereserve afvalstoffenheffing en de egalisatiereserve bestemmingsplannen. Zoals de naam aangeeft worden deze reserves gebruikt om grote tariefsveranderingen als gevolg van fluctuaties in de jaarlijkse kosten te voorkomen. Per jaar is een overzicht gemaakt van de geraamde kosten en opbrengsten. Eventuele saldi worden verrekend met de reserve.

	(bedrag * € 1.000) Saldo per Inflatie		Toe-voeging	Ont-trekking	Saldo per 31-dec-18	Saldo per 31-dec-19	Saldo per 31-dec-20	Saldo per 31-dec-21
	31-dec-17	2018 1%						
A. Algemene reserve								
Algemene risicoreserve	7.219	-	-	15	7.204	7.204	7.310	7.410
Vrije reserve	9.964	-	1.000	-	10.964	11.964	12.964	13.964
	17.183	-	1.000	15	18.168	19.168	20.274	21.374
B. Bestemmingsreserves voor egalisatie tarieven								
Reserve tariefsegalisatie afvalstoffenheffing	25	-	16	-	41	105	105	136
Egalisatiereserve bestemmingsplannen	74	-	-	-	74	24	24	24
	99	-	16	-	115	129	129	160
C. Overige bestemmingsreserves								
Reserve stedelijke vernieuwing	89	-	-	25	64	39	14	0
Risicoreserve grondexploitatie	2.730	-	-	-	2.730	2.730	2.730	2.730
Reserve frictie personeel	471	-	-	-	471	471	471	471
Reserve bedrijfsvoering	312	-	-	-	312	312	312	312
Risicoreserve erfpachtsgronden	2.594	-	350	-	2.944	3.294	3.644	3.994
Risicoreserve deelnemingen	265	-	371	-	636	1.003	1.349	1.681
Risicoreserve Noordoevers transformatiezone	880	-	-	-	880	880	880	880
Risicoreserve sociaal domein	2.027	-	-	-	2.027	2.027	2.027	2.027
Egalisatiereserve leges omgevingsvergunning	802	-	164	130	836	731	526	281
Egalisatiereserve rijksstromen taakmutaties	327	-	-	82	245	210	175	175
Reserve geluidsschermen A15	80	-	-	-	80	80	80	80
Bestemmingsreserve Sportcentrum Papendrecht	1.934	19	-	116	1.837	1.739	1.640	1.540
Algemene bestemmingsreserve	448	-	-	446	2	2	2	2
Bestemmingsreserve vernieuwbouw gemeentehuis	623	-	-	35	588	553	518	483
Bestemmingsreserve duurzame inzetbaarheid	1.000	-	-	500	500	-	-	-
	14.582	19	885	1.334	14.152	14.071	14.368	14.656
TOTAAL RESERVES	31.864	19	1.901	1.349	32.435	33.368	34.771	36.190

Algemene risicoreserve en vrije reserve

De algemene risicoreserve is bedoeld voor het opvangen van de diverse risico's. De vrije reserve betreft het vrij besteedbare deel van de door de gemeente gevormde reserves.

Reserve tariefsegalisatie afvalstoffenheffing

Het saldo tussen kosten en opbrengsten wordt onttrokken of gestort in de reserve. Hierdoor worden grote tariefsmutaties opgevangen.

Reserve stedelijke vernieuwing

Jaarlijks vindt een onttrekking van € 25.000 plaats. Bestedingen liggen in het karakter van de volkshuisvesting en betreffen beeld bepalende panden.

Risicoreserve erfpachtsgronden

Deze reserve is gevormd om waardedaling op erfpachtsgronden in geval van herbestemming op te vangen. De reserve wordt gevoed door de gehanteerde risico-opslagen in de berekende erfpachtcanon.

Risicoreserve deelnemingen

Deze reserve dient ter afdekking van het risico in deelnemingen en doorverstrekte leningen. De reserve wordt gevoed vanuit de risico-opslag op de financiering van de commanditaire vennootschap Fabriek Slobbengors B.V. en op de financiering van het Rivas complex in het centrum.

Egalisatiereserve leges omgevingsvergunning

Deze reserve dient om legesmutaties op te vangen opdat een bestendig beeld aan legesinkomsten van de omgevingsvergunningen in de meerjarenbegroting kan ontstaan.

Egalisatiereserve rijksstromen taakmutaties

In 2018 wordt ten behoeve armoedebestrijding (Klijnsma) € 35.000 en peuteropvang € 47.000 onttrokken aan de egalisatiereserve rijksstromen taakmutaties.

Bestemmingsreserve Sportcentrum

De dekking van een deel van de kapitaallasten van het sportcentrum wordt gevonden in een jaarlijkse onttrekking van € 116.000. De reserve wordt jaarlijks verhoogd met de rekenrente van 1% van de stand van de reserve per 1 januari van het betreffende begrotingsjaar.

Algemene bestemmingsreserve

Deze reserve is gevormd bij de vaststelling van de jaarrekening en bevat die gelden die "geormerkt" zijn door eerdere besluitvorming.

Bestemmingsreserve vernieuwbouw gemeentehuis

Deze reserve is in 2016 gevormd en dient ter gedeeltelijke dekking van de kapitaallasten vernieuwbouw gemeentehuis en raadzaal.

Bestemmingsreserve duurzame inzetbaarheid

Deze reserve stelt de gemeente financieel in staat om personeel duurzaam inzetbaar te houden. Uitgangspunt is de komende twee jaar waar nodig te komen met maatwerkoplossingen. De onttrekking aan de reserve is aanvankelijk verdeeld over drie jaar. Voor 2018 en 2019 zijn de resterende jaren.

Financiële positie w.o. investeringsprogramma

Incidentele baten en lasten en structurele toevoegingen en onttrekkingen reserves

In artikel 19 van het Besluit verantwoording en verantwoording (BBV) is opgenomen dat de gemeente een overzicht van deze incidentele posten opneemt.

Incidentele baten (* € 1.000)	Omschrijving	2018	2019	2020	2021
Onttrekkingen uit reserves					
Algemene risicoreserve	Bijdrage VANG	15	0	0	0
Tariefsegregalisatie afvalstoffenheffing	Retour naar algemene reserve	0	0	106	100
Egalisatiereserve omgevingsvergunning	Tariefsegregalisatie	130	0	0	0
Egalisatiereserve rijksstromen taakmutaties	Peuteropvang	47	0	0	0
Egalisatiereserve rijksstromen taakmutaties	Armoedebeleid	35	35	35	0
Algemene bestemmingsreserve	Verzelfstandiging, statushouders, organisatie ontwikkeling	446	0	0	0
Bestemmingsreserve duurzame inzetbaarheid	Duurzame inzetbaarheid	500	500	0	0
Egalisatiereserve Bestemmingsplannen		0	50	0	0
Totaal incidentele baten		1.173	585	141	100

Incidentele lasten (* € 1.000)	Omschrijving	2018	2019	2020	2021
Bestuur en ondersteuning					
Overhead	Organisatie ontwikkeling	120	0	0	0
Overhead	Duurzame inzetbaarheid	500	500	0	0
Verkeer, vervoer en waterstaat					
Onderhoud wegen	Bomen Veerdam	0	0	200	0
Onderwijs					
Onderwijs	Peuteropvang	47	0	0	0
Sociaal domein					
Beschermde wonen	Overschotten 2018 en 2019	-275	-320	0	0
Statushouders	Bijdrage SDD	78	0	0	0
Armoedebeleid	Klijnsmagelden lokaal	35	35	35	0
Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing					
Gronden en terreinen	Inzet op illegaal grondgebruik	60	0	0	0
Storings in reserves					
Algemene risicoreserve	Retour van tariefsegregalisatie afval	0	0	106	100
Vrije reserve	Opbrengst precariorechten	1.000	1.000	1.000	1.000
Bestemmingsreserve Sportcentrum	Rentevergoeding reserve	19	18	17	16
Reserve tariefsegregalisatie afvalstoffenheffing	Tariefsegregalisatie	16	64	106	131
Risicoreserve deelnemingen	Risicoopslag Fokker	188	183	174	172
Risicoreserve deelnemingen	Risicoopslag Rivas	182	184	172	160
Risicoreserve erfpachtgronden	Risicoopslag waardedaling	350	350	350	350
Egalisatiereserve leges omgevingsvergunning	Tariefsegregalisatie	164	25	0	0
Totaal incidentele lasten		2.484	2.039	2.160	1.929

Saldo incidentele baten en lasten		-1.311	-1.454	-2.019	-1.829
--	--	---------------	---------------	---------------	---------------

Naast incidentele baten en lasten is ook inzicht gewenst in de structurele toevoegingen en aan onttrekkingen uit reserves. In onderstaand overzicht zijn deze gespecificeerd. Voor een toelichting wordt verwezen de toelichting bij het hiervoor opgenomen overzicht Stand en verloop van de reserves 2017 – 2021.

Omschrijving programma (* € 1.000)	2018	2019	2020	2021
Bestemmingsreserve vernieuwbouw gemeentehuis	35	35	35	35
Bestemmingsreserve Sportcentrum	116	116	116	116
Reserve stedelijke vernieuwing	25	25	25	14
<i>Totaal structurele onttrekking uit reserve (Baten)</i>	176	176	176	165
<i>Totaal structurele toevoeging aan reserve (Lasten)</i>	0	0	0	0
Saldo structurele toevoegingen en onttrekkingen	176	176	176	165

Stand en verloop van de voorzieningen 2017 - 2021

Voorzieningen worden gevormd voor toekomstige verplichtingen. Voorzieningen worden dan ook beschouwd als vreemd vermogen. De voorzieningen van de gemeente zijn te verdelen in voorzieningen voor verplichtingen, verliezen er risico's, egalisatievoorzieningen en voorzieningen van derden verkregen gelden die specifiek besteed moeten worden. De vernieuwde BBV en een strikte toepassing van de BBV heeft gevolgen gehad voor diverse voorzieningen. Een groot aantal voorzieningen is opgeheven omdat de in de voorzieningen aanwezige investeringen geactiveerd zijn en de onderhoudskosten zijn opgenomen in de exploitatie.

(bedrag * € 1.000)	Saldo 31-dec-17 2018	Vermeer- dering 2018	Vermin- dering 2018	Saldo 31-dec-18	Saldo 31-dec-19	Saldo 31-dec-20	Saldo 31-dec-21
A. Voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico's							
Pensioenen wethouders	4.303	212	120	4.394	4.486	4.578	4.669
Personele verplichtingen	284	33	83	234	184	133	83
Liquidatie GR Logopedische Dienst KS	123	0	33	90	75	63	51
Verplichting woningen Markt Woonkracht10	50	0	0	50	50	50	50
Faillissement ToBe	22	0	0	22	22	22	22
	4.781	245	236	4.789	4.816	4.845	4.875
B. Egalisatievoorzieningen							
Onderhoud gemeentehuis	0	0	0	0	0	0	0
Onderhoud parkeergarage De Meent	499	49	5	543	8	57	106
Pontons waterbus	105	35	0	140	125	160	195
Onderhoud parkeergarage De Overtoom	71	0	0	71	71	71	59
Onderhoud Sportcentrum	320	0	0	320	320	320	320
Groot onderhoud theater De Willem	47	0	0	47	47	47	47
Baggeren vijvers en watergangen	28	178	135	71	69	97	200
Baggeren havens	2	63	0	64	127	189	227
	1.071	325	140	1.255	766	940	1.153
C. Van derden verkregen middelen die specifiek besteed moeten worden							
Onderhoud ecozone polder Nieuwland	125	0	0	125	125	125	125
Calculatieverschillen riolering	5.587	0	240	5.348	4.997	4.555	4.012
	5.712	0	240	5.473	5.122	4.680	4.137
Totaal voorzieningen	11.564	570	616	11.517	10.704	10.466	10.164

Investeringsprogramma 2018-2021

Het merendeel van de investeringen betreft vervangingsinvesteringen. Als vervanging kan worden uitgesteld, wordt deze doorgeschoven. De voorbereiding van het groot onderhoud de gemeentewerf vindt plaats. Vooralsof wordt hier een investering van totaal € 2,7 miljoen verwacht.

Investeringsprogramma (* € 1.000)	2018	2019	2020	2021
Civiele kunstwerken	326	252	718	127
Veerdam; bestrating, beplanting e.d.	500	0	0	0
Asfaltwerken	730	605	405	480
Openbaar gebied: roltrap Overtoom	32	0	23	0
Speelplaatsen	45	55	40	50
Totaal maatschappelijk nut investeringen	1.633	912	1.186	657
Poldermolen 8; verv. Luchtbehandeling	0	0	16	0
Poldermolen 8; vervanging kozijnen	40	0	0	0
Verbouwing gemeentewerf	1.400	1.322	0	0
Parkeergarage De Meent, vloer	0	126	0	0
Parkeergarage De Overtoom, vloer	0	90	0	0
Gymzaal Stellingmolen 182; lichtinstallatie	13	0	0	0
Gymzaal P. Zeemanlaan 39-41; cv-installatie	0	0	15	0
Gymzaal Stellingmolen 182; vloerafwerking	0	0	0	40
Renovatie voetbalvelden	40	0	0	0
Cruyff Court; vervangen toplaag	55	0	0	0
Westeind 130; vervanging keukeninstallatie	10	0	0	0
Goudenregenstraat 15; verv. cv-installatie	0	10	0	0
Westeind 130; beveiligingsinstallatie	0	0	27	0
J. Vermeerstraat 1; dakafwerking	0	15	0	0
Vervanging dakbedekking Erasmusplein	150	0	0	0
Vervanging compressor	0	15	0	0
Vervanging kraan werf	50	0	0	0
ICT middelen	0	0	265	0
Reconstructies riool	2.600	2.600	2.600	2.600
Vervanging grafdekmachine	90	0	0	0
Totaal economisch nut investeringen	4.448	4.178	2.923	2.640
Totaal investeringen	6.081	5.090	4.109	3.297

Arbeidskosten gerelateerde verplichtingen

In het Besluit Begroting en Verantwoording (art. 43 en 47) is bepaald dat jaarlijks terugkerende aan arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van een vergelijkbaar volume niet op de balans worden opgenomen. Wel maken ze vanzelfsprekend onderdeel uit van de financiële positie van de gemeente.

Dit jaar voor het eerst wordt inzicht gegeven in wat de arbeidskosten gerelateerde kosten zijn en wat de invulling is voor 2017/2018.

Pensioenverplichtingen (wethouders): met de financiering van de pensioenaanspraken wethouders wordt rekening gehouden via een voorziening op basis van actuariële berekeningen.

Wachtgeld: er zijn op dit moment geen ex-wethouders met een wachtgelduitkering.

Verlofdagen: Vanaf 2016 geldt, op basis van Europese regelgeving, een nieuwe systematiek voor het opnemen van verlof. Wettelijk verlof, vier maal de wekelijkse arbeidstijd, kent een verval termijn van 12 maanden na het kalenderjaar waarin de uren zijn verstrekt. Voor bovenwettelijk verlof is de vervalt termijn 60 maanden. Eind 2016 resteerde een totaalverlof van 15.526 uur. Dat uren aantal is overeenkomstig de nieuwe regeling overgenomen naar 2017. Om dit uren aantal financieel te vertalen, wordt de gemiddelde loonkosten per uur bepaald op afgerond € 30. De restant verlofuren 2016 vertegenwoordigen daarmee een waarde van afgerond € 465.780.

Individueel Keuzebudget: Per 1 januari 2017 is vanuit een Cao-verplichting het individueel keuzebudget (IKB) ingevoerd. Dit houdt in dat medewerkers zelf binnen het betreffende jaar de keuze hebben wanneer de onderdelen die deel uitmaken van het IKB (de vakantietoelage, de eindejaarsuitkering en de levensloopbijdrage) willen laten uitkeren. Daarmee is het vaste uitkeringsmoment van de vakantieuitkering in mei met ook een opbouwdeel over het voorgaande jaar, losgelaten en is er ook geen verplichting vanuit het voorliggende jaar.

Van-Werk-naar-Werktrajecten en WW-uitkering: Voor medewerkers die wegens reorganisatie of ongeschiktheid / onbekwaamheid ontslagen worden, geldt eerst een Van-Werk-naar-Werk traject van een jaar voordat ontslag plaats vindt. Na het ontslag ontstaat recht op een WW-uitkering en een eventuele aanvullende of aansluitende bovenwettelijke WW. Die WW-uitkering wordt uitbetaald door het UWV, maar omdat sprake is van verplicht eigen risicodragerschap, doorberekend aan de gemeente. Voor alle (ex-)medewerkers die of een VWNW traject doorlopen of een WW-uitkering ontvangen geldt dat geen sprake is van een gelijkblijvend volume. Voor die lasten is een voorziening getroffen.

WW-aanspraken bij/na arbeidsongeschiktheid: Ex-medewerkers met een arbeidsongeschiktheidsuitkering kunnen als gevolg van een herkeuring weer geheel of gedeeltelijk arbeidsgeschikt worden verklaard. Zij kunnen dan indien zij geen werk kunnen vinden, in aanmerking komen voor een WW- en bovenwettelijke WW-uitkering. Voor deze uitkering wordt door het UWV een claim neergelegd bij de voormalige werkgever. Ook omdat het gaat om een enkele ex-medewerker met een arbeidsongeschiktheidsuitkering, wordt geen structurele voorziening getroffen voor toekomstige gevallen.

Verzelfstandiging Sportcentrum/theater: Met de vakorganisaties is in het Georganiseerd Overleg een akkoord bereikt over een sociaal plan ten behoeve van de verzelfstandiging van het theater en het sportcentrum. Op dit moment is nog niet exact duidelijk wat de exacte financiële consequenties zijn en op welke wijze die toegerekend worden naar gemeente en het verzelfstandigde bedrijf. Ook zal een aantal garanties in verband met afgesproken termijnen niet of pas op een later tijdstip geëffectueerd worden. Verwachting is dat de gevolgen voor 2018 beperkt zullen zijn.

Geprognosticeerde balans

Omschrijving (bedragen x € 1.000)	Realisatie 31-12-16	Begroting 31-12-17	Begroting 31-12-18	Begroting 31-12-19	Begroting 31-12-20	Begroting 31-12-21
Activa						
Vaste activa:						
Immateriële & Materiële vaste activa	104.743	116.673	120.372	122.855	124.138	124.446
- Afschrijvingen	1.923	1.792	2.384	2.614	2.837	3.002
- Investerings	8.872	13.722	6.083	5.097	4.120	3.310
Financiële vaste activa	12.073	23.590	25.820	24.849	23.876	22.901
Totaal Vaste activa	116.816	140.263	146.192	147.704	148.014	147.347
Vlottende activa:						
- Bouwgronden in exploitatie	14.395	12.453	10.708	6.412	4.575	2.869
- Vorderingen	8.755	8.755	8.755	8.755	8.755	8.755
- Liquide middelen	84	84	84	84	84	84
- Overige vlottende activa	3.084	3.084	3.084	3.084	3.084	3.084
Totaal Vlottende activa	26.318	24.376	22.631	18.335	16.498	14.792
Totale activa	143.134	164.639	168.823	166.039	164.512	162.139
Passiva						
Vaste passiva:						
Eigen vermogen:						
- Algemene reserve	9.220	17.183	18.168	19.168	20.274	21.374
- Bestemmingsreserves	14.057	14.681	14.267	14.200	14.497	14.816
- Resultaat	9.871	768	966	949	360	409
Voorzieningen	14.079	13.615	13.568	12.755	12.516	12.215
- toevoegingen aan voorzieningen	12.557	214	570	570	570	570
- onttrekkingen aan voorzieningen	9.821	443	616	1.382	807	871
Langlopende leningen (bestaande portefeuille)	57.609	90.000	86.022	86.029	86.454	86.878
Nog aan te trekken langlopende leningen	0	0	5.000	5.000	5.000	0
Totaal vaste passiva	104.836	136.247	137.991	138.101	139.101	135.692
Vlottende passiva:						
Kortlopende leningen	24.000	13.381	15.527	11.683	9.875	9.875
Overige kortlopende schulden	4.280	4.993	5.287	6.237	5.518	6.554
Overige vlottende passiva	10.018	10.018	10.018	10.018	10.018	10.018
Totaal vlottende passiva	38.298	28.392	30.832	27.938	25.411	26.447
Totaal passiva	143.134	164.639	168.823	166.039	164.512	162.139

EMU-saldo

Op grond van de Europese begrotingsregels mag het landelijk EMU-tekort (het gezamenlijk tekort van het Rijk, lokale overheden en sociale fondsen) van de landen die participeren in de Economische Monetaire Unie niet boven de 3% uitkomen. Een goede informatievoorziening voor het Rijk is essentieel voor het monitoren en beheersen van het EMU-saldo.

In navolgend overzicht wordt deze informatie voor wat betreft Papendrecht gepresenteerd.

In 2017 wordt verwacht dat wij netto veel investeren. Dit komt met name door de nog openstaande restant kredieten.

Berekening EMU-saldo (bedragen x € 1.000)		2016	2017	2018	2019	2020	2021
1.	Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves (zie BBV, artikel 17c)	6.235	-375	1.537	1.882	1.764	1.829
2.	Afschrijvingen ten laste van de exploitatie	1.923	1.792	2.384	2.614	2.837	3.002
3.	Bruto dotaties aan de post voorzieningen ten laste van de exploitatie minus de vrijval van de voorzieningen ten bate van de exploitatie	12.557	244	570	570	570	570
4.	Investerings in (im)materiële vaste activa die op de balans worden geactiveerd	8.872	13.722	6.083	5.097	4.120	3.310
5.	Baten uit bijdragen van andere overheden, de Europese Unie en overigen, die niet op de exploitatie zijn verantwoord en niet al in mindering zijn gebracht bij post 4						
	Desinvesteringen in (im)materiële vaste activa:						
6.	Baten uit desinvesteringen in (im)materiële vaste activa (tegen verkoopprijs), voor zover niet op exploitatie verantwoord						
7.	Aankoop van grond en de uitgaven aan bouw-, woonrijp maken e.d. (alleen transacties met derden die niet op de exploitatie staan)	3.675	5.689	4.103	3.957	2.091	1.806
8.	Baten bouwgrondexploitatie: Baten voorzover transacties niet op exploitatie verantwoord	1.987	7.297	4.982	7.542	3.372	3.099
9.	Lasten op balanspost Voorzieningen voorzover deze transacties met derden betreffen	9.821	443	616	1.382	807	871
10.	Lasten i.v.m. transacties met derden, die niet via de onder post 1 genoemde exploitatie lopen, maar rechtstreeks ten laste van de reserves (inclusief fondsen en dergelijke) worden gebracht en die nog niet vallen onder één van de bovenstaande posten						
11.	Verkoop van effecten:						
a	Gaat u effecten verkopen? (ja/nee)	Nee	Nee	Nee	Nee	Nee	Nee
b	Zo ja wat is bij verkoop de verwachte boekwinst op de exploitatie?						
	EMU-saldo (1+2+3-4+5+6-7+8-9-10-11b)	334	-10.926	-1.329	2.172	1.525	2.513

Waarstaatjegemeente

Beleidsindicatoren